

Αξιοποίηση των Τεχνών & στην ΕξΑΕ

τεχνικές *artfull thinking*

Αντιγόνη - Μέλισσα - Ίρις Χατζηϊωάννου
Σ.Ε.Ε. κλ. ΠΕ 07 έδρα 1^ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ Αττικής

+ Βασικά σημεία

Οφέλη από την αξιοποίηση έργων Τέχνης στην μαθησιακή διαδικασία

Τι θεωρείται έργο Τέχνης;

Τεχνικές που καθοδηγούν στην αξιοποίηση των έργων Τέχνης

- 1. Μάθηση μέσα από την Τέχνη*
- 2. Δημιουργική γραφή μέσα από την Τέχνη*
- 3. Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την Τέχνη*

+ Προσκομίζει οφέλη η αξιοποίηση έργων τέχνης στη μαθησιακή διαδικασία;

σαφέστατα **ΝΑΙ**

- Προσφέρουν **πολυτροπικότητα**
- Ζωντανεύουν
- Παρακινούν
- Η πρόσληψη της γνώσης, πληροφορίας επιτυγχάνεται μέσα από διαφορετικά κανάλια, **όραση, ακοή, ενσυναίσθηση....**
- Αισθητική καλλιέργεια
- Αναπτύσσουν την φαντασία, ανοίγουν παράθυρο σε χώρους άλλους.

+ Τι θεωρείται έργο τέχνης ; ; ;

- **Πίνακες ζωγραφικής, καλλιτεχνικές φωτογραφίες, καλλιτεχνικά γκράφιτι, γλυπτά, ταινίες, ντοκιμαντέρ** κ.α. μπορούν να αξιοποιηθούν για ανταλλαγή απόψεων, παραγωγή γραπτού λόγου κ.λπ.
- **Ποίηση, αποσπάσματα** από βιβλία - τα οποία έχουν συνάφεια με τους διδακτικούς μας στόχους - **comic novel, ακρόαση αφήγησης, θεατρικής παράστασης** και άλλα πολλά, μπορούν να αποτελέσουν το ερέθισμα - την κινητήρια δύναμη για εργασίες των μαθητών/τριών.
- **Μουσικές δημιουργίες: μελοποιημένη ποίηση** στο πλαίσιο της λογοτεχνίας, **ακρόαση μουσικής και δημιουργική γραφή, καταγραφή-έκφραση συναισθημάτων** μέσα από ήχους κ.λπ.

+ & τι δεν είναι έργο τέχνης;;; (μεγάλη συζήτηση)

εντυπωσιακό γκράφιτι κοσμεί την πίσω πλευρά του Θεάτρου Εμπρός του Ψυρρή,

η ελπίδα πεθαίνει τελευταία «Hope Dies Last» τιλοφορείται το νέο έργο του street artist WD (Wild Drawing),

+ Που αναζητάμε έργα Τέχνης;

Στο διαδίκτυο μεγάλη προσφορά.

- ✓ Διδακτικές επισκέψεις σε μουσεία και σε χώρους Τέχνης γίνονται & διαδικτυακά μέσα από εικονικές περιηγήσεις.
- ✓ Ιστοεξερεύνηση
- ✓ Διαδικτυακές βιβλιοθήκες, ταινιοθήκες κ.ά.

!!! Προσοχή στα πνευματικά Δικαιώματα.

Να αναφέρεται πάντα η πηγή!!!

+ Υπάρχουν τεχνικές που καθοδηγούν στην αξιοποίηση των έργων Τέχνης;

Έχει αναπτυχθεί μεγάλη ποικιλία τεχνικών αξιοποίησης των Έργων τέχνης (*artfull thinking*)

Θα επικεντρωθούμε σε δύο:

1. «*Μαθαίνοντας μέσα από την Τέχνη*»
η «*απλή*» της εκδοχή

Κατάλληλη σχεδόν για όλα τα γνωστικά αντικείμενα
σαν *αφόρμηση* και όχι μόνον.

Εξαιρετικό εργαλείο για τις ξένες γλώσσες, τα
φιλολογικά μαθήματα, τα καλλιτεχνικά και όχι μόνον.

Ακολουθούν μερικές ενδεικτικές πρακτικές.

+ Παρουσίαση ενδεικτικών δραστηριοτήτων

Οι πρώτες ενδεικτικές δραστηριότητες που ακολουθούν αποτελούν διδακτικές προτάσεις, οι οποίες έχουν εκπονηθεί με στόχο την διδακτική διαθεματική αξιοποίηση ενός **comic novel** σε εργασία project.

ο τίτλος του comic novel στα Ελληνικά: **„Προς την Ελευθερία“ 30 Χρόνια χωρίς το τείχος**

ο τίτλος του comic novel στα Γερμανικά: **„Fluchten in die Freiheit“ 30 Jahre ohne die Mauer**

Εικονογράφηση: Christina Tsevis

Έκδοση στα Ελληνικά & στα Γερμανικά.

Διατίθεται σε έντυπη & σε ηλεκτρονική μορφή.

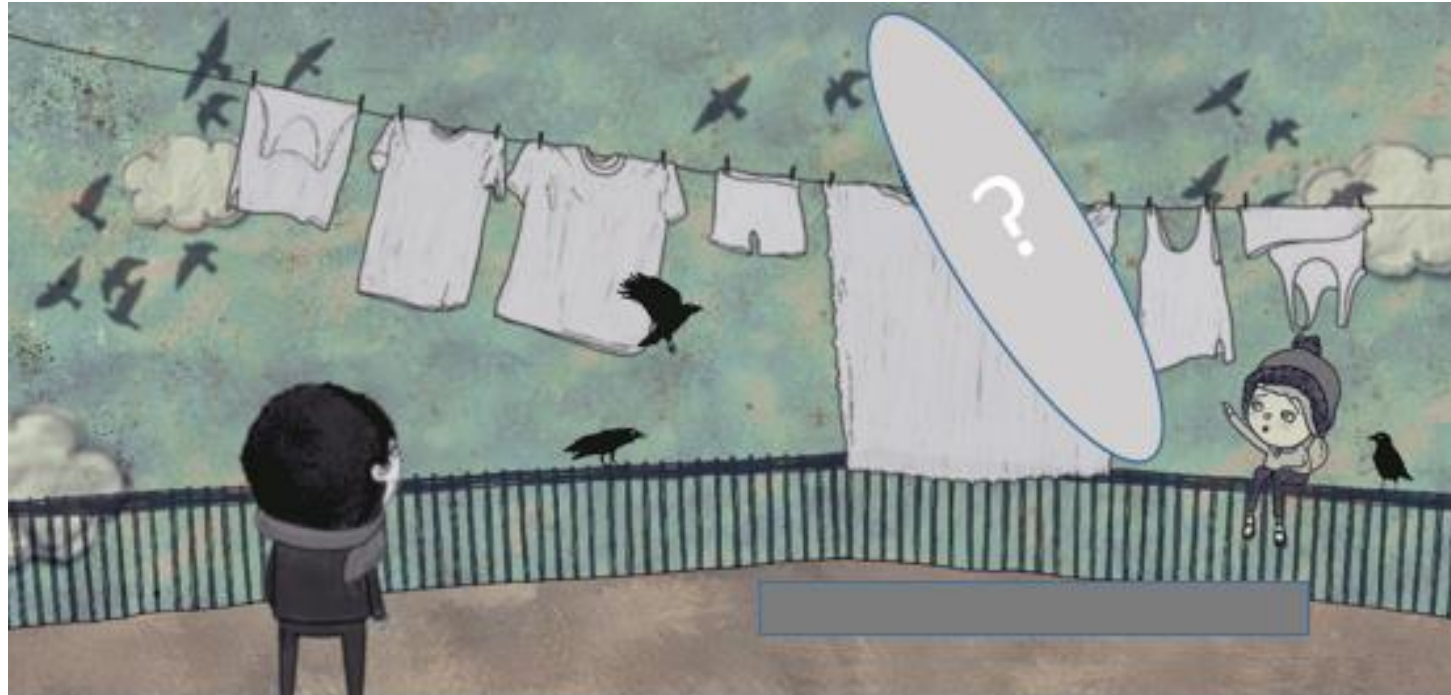
+ Η τεχνική απόκρυψης τμήματος της εικόνας (καλύπτεται τμήμα της εικόνας & εμφανίζεται σταδιακά)

- Ο εκπαιδευτικός ρωτά: (ερωτήσεις σε β' ενικό ή β' πληθυντικό)
- Τι βλέπετε;
- Που θα μπορούσε να είναι;
- Τι πιστεύετε ότι συμβαίνει;
- Από που το συμπεραίνεις;
- Τι σου κάνει εντύπωση; Τεκμηρίωσε σε παρακαλώ.
- Υπάρχει κάτι ακόμα που θα ήθελες να μάθεις;
- Υπάρχει κάτι που δεν μπορείς να εξηγήσεις;

+ Η τεχνική απόκρυψης τμήματος της εικόνας *ερωτήσεις*

- Τι βλέπεις/ βλέπετε;
- Τι συμβαίνει εδώ;
- Πως έφτασες σε αυτό το συμπέρασμα; Τι σου έκανε εντύπωση; Τεκμηριώσέ το σε παρακαλώ.
- Υπάρχει κάτι που δεν καταλαβαίνεις;
- Ποια χρώματα χρησιμοποιεί η Ζωγράφος;
- Αναγνωρίζεις τα είδη των πτηνών?
- Γιατί η ζωγράφος επέλεξε να ζωγραφίσει αυτά τα είδη πτηνών;
- Τι ικανότητες έχουν τα πτηνά σε αντίθεση με τα παιδιά; Τι μπορούν να κάνουν τα πουλιά; Τι σημαίνει αυτό;
- Τι αισθήματα έχεις βλέποντας την εικόνα; Αισθάνεσαι κάτι ιδιαίτερο
- Κρύβεται κάποια ιστορία πίσω από την εικόνα;
- Βλέπεις ένα μεγάλο ερωτηματικό, τι θα μπορούσε να κρύβεται από πίσω;

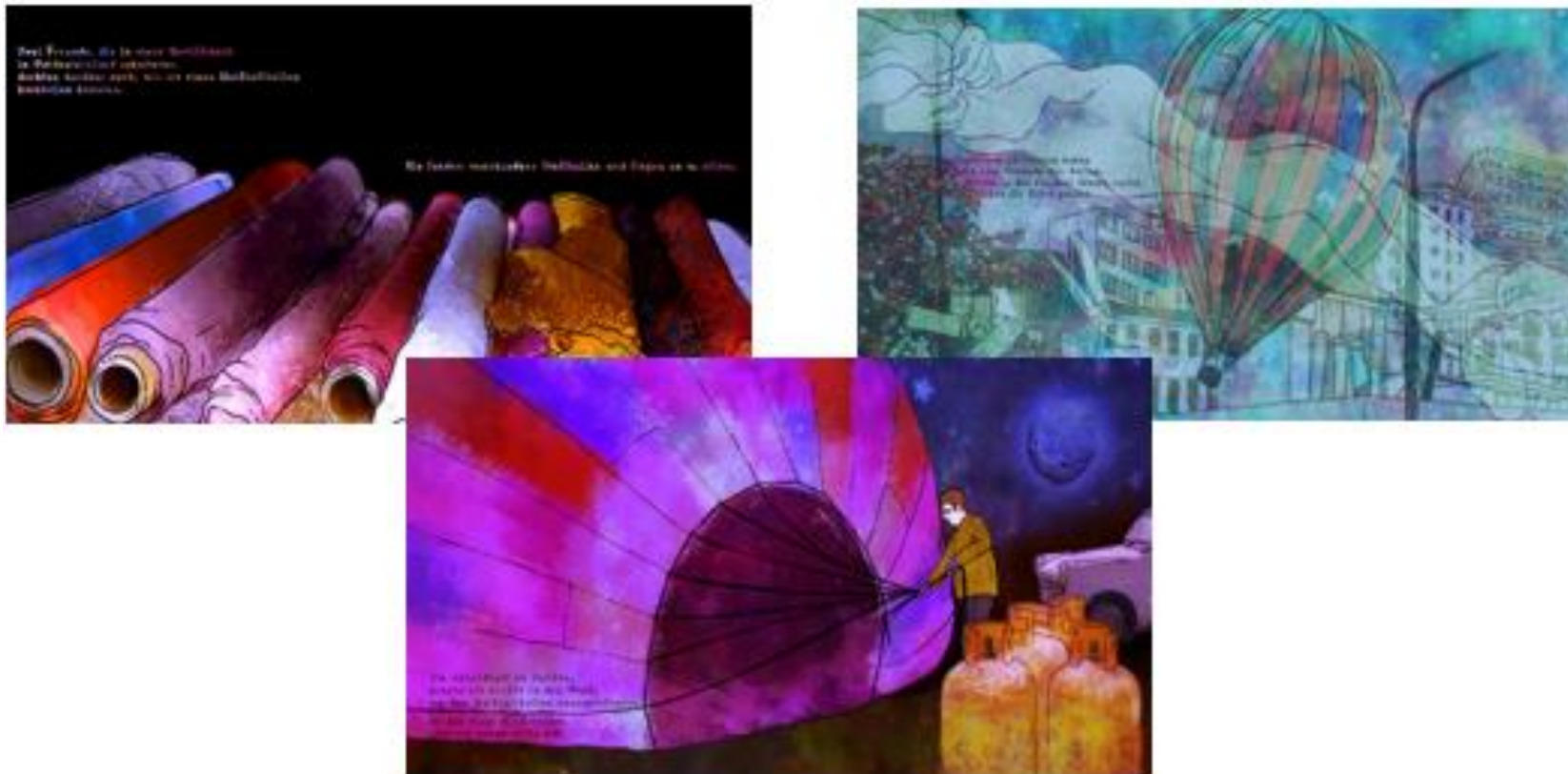
+ Άσκηση – Σελίδα 6

Κοίτα την εικόνα και προσπάθησε να ανακαλύψεις ποια λέξη λείπει από το κείμενο!

Άσκηση – σελίδες 7-9 (διαθεματικό: Φυσική)

Ποια υλικά πιστεύετε ότι χρειάζονται για να φτιαχτεί ένα αερόστατο, ώστε να μπορεί να πετάξει; Δείτε τις εικόνες στις σελίδες 7,8 και 9, θα σας βοηθήσουν. Εργαστείτε ανά 2. Στην συνέχεια συζητήστε τα συμπεράσματά σας στην ολομέλεια. **ΦΥΣΙΚΗ**

+ Άσκηση - σελίδα 10

Το βράδυ της φυγής, είναι έντονος ο έναστρος και διακρίνονται οι αστερισμοί. Σύγκρινέ το με τον νυχτερινό ουρανό που βλέπεις στην πόλη σου. Υπάρχει διαφορά; Ξέρεις τι συμβαίνει;

- **!!! Διαθεματική εργασία με ΦΥΣΙΚΗ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ**

+ [tps://www.youtube.com/watch?v=TdLThVh-r5o](https://www.youtube.com/watch?v=TdLThVh-r5o)

- Συνέβη στις 16 Σεπτεμβρίου 1979.
- Η οικογένεια επισκέπτεται το Μουσείο στο Βερολίνο.
- Ο Otto Oeder ήταν ένας από τους αστυνομικούς.
- Το αερόστατό τους προσγειώθηκε εκεί σε ένα δάσος.
- Έχουν περάσει 30 χρόνια από τότε.
- Η διαδρομή διήρκεσε τότε μόλις μισή ώρα.
- Οι γυναίκες και τα παιδιά κρύφτηκαν.
- Οι δύο άντρες πήγαν σε ένα σπίτι.
- Ήταν πολύ επικίνδυνο.
- Η οικογένεια ταξίδεψε σε ένα καλάθι.

Οι μαθητές βλέπουν ντοκιμαντέρ με τα πραγματικά γεγονότα και λύνουν την άσκηση κατανόησης

2.

Μερικές ακόμα Προτάσεις για **Δημιουργική γραφή** στο μάθημα της ξένης γλώσσας με ζωγραφικούς πίνακες με στόχο την καλλιέργεια γραπτού και προφορικού λόγου.

**Παραδείγματα
καλλιέργειας γραπτού ή
προφορικού λόγου στην
ξένη γλώσσα.**

Ενδεικτικές ερωτήσεις

- ✓ Τι σκέφτεται ο καθένας από τους εικονιζόμενους, όσο τον ζωγραφίζουν;
- ✓ Τι σχέση έχουν μεταξύ τους τα άτομα;
- ✓ Σκεφτείτε και καταγράψτε μικρές σκηνές που προηγήθηκαν

Οι μαθητές αναλαμβάνουν ανά ομάδες ή ο καθένας μόνος του κάποιον από τους εικονιζόμενους.

Familienbild - Gustav Krupp v. Bohlen u. Halbach

v. li. Berthold, Irmgard, Alfried, Harald, Waldtraut, Eckbert, Bertha, Gustav, Claus

Ενεργοποιήστε τα Windows
Μετάβαση στις ρυθμίσεις για
πείραξη των Windows

Διδακτική Πρόταση
Το "**Picknick**" μέσα στους αιώνες και οι ποικίλες μορφές του μέσα σε διαφορετικούς πολιτισμικούς και πολιτιστικούς κύκλους.

Der "**Wäldchestag**" (1871), ο πιο γνωστός πίνακας του ζωγράφου της Φρανκφούρτης **Heinrich Hasselhorst**, παρουσιάζει ένα φαγοπότι στην εξοχή σαν κοινωνική εκδήλωση των «ευγενέστερων τάξεων»

Δραστηριότητα
παραγωγής γραπτού & προφορικού λόγου.

Οι μαθητές αναλαμβάνουν και υποδύονται ρόλους σε α' πρόσωπο.
Κ.ά.

Übung 2 - Eine Rolle übernehmen

Beispiel 1: Dialog auf der Grundlage des Bildes – Büro in der Nacht

Sie sehen das Bild von Edward Hopper – Büro in der Nacht – Jahr 1940.

Διδακτική πρόταση της D. Okonska (πανεπιστήμιο Duisburg)

Βλέπετε τον πίνακα του Edward Hopper – Γραφείο μέσα στη Νύχτα – έτος 1940

Αναπτύξτε μεταξύ σας διαλόγους αφού έχετε σκεφτεί και καταγράψει ο καθένας μόνος του, βασικά στοιχεία για τον χαρακτήρα που θα υποδυθεί.

Π.χ.

Πως σε λένε;

Πόσο χρονών είσαι;

Ποιο είναι το επάγγελμά σου;

Είναι αυτό που ονειρευόσουν;

Δουλεύεις αρκετές φορές μέχρι αργά το βράδυ;

Έχεις οικογένεια;

Αν δεν δούλευες αυτήν την στιγμή, τι θα έκανες;

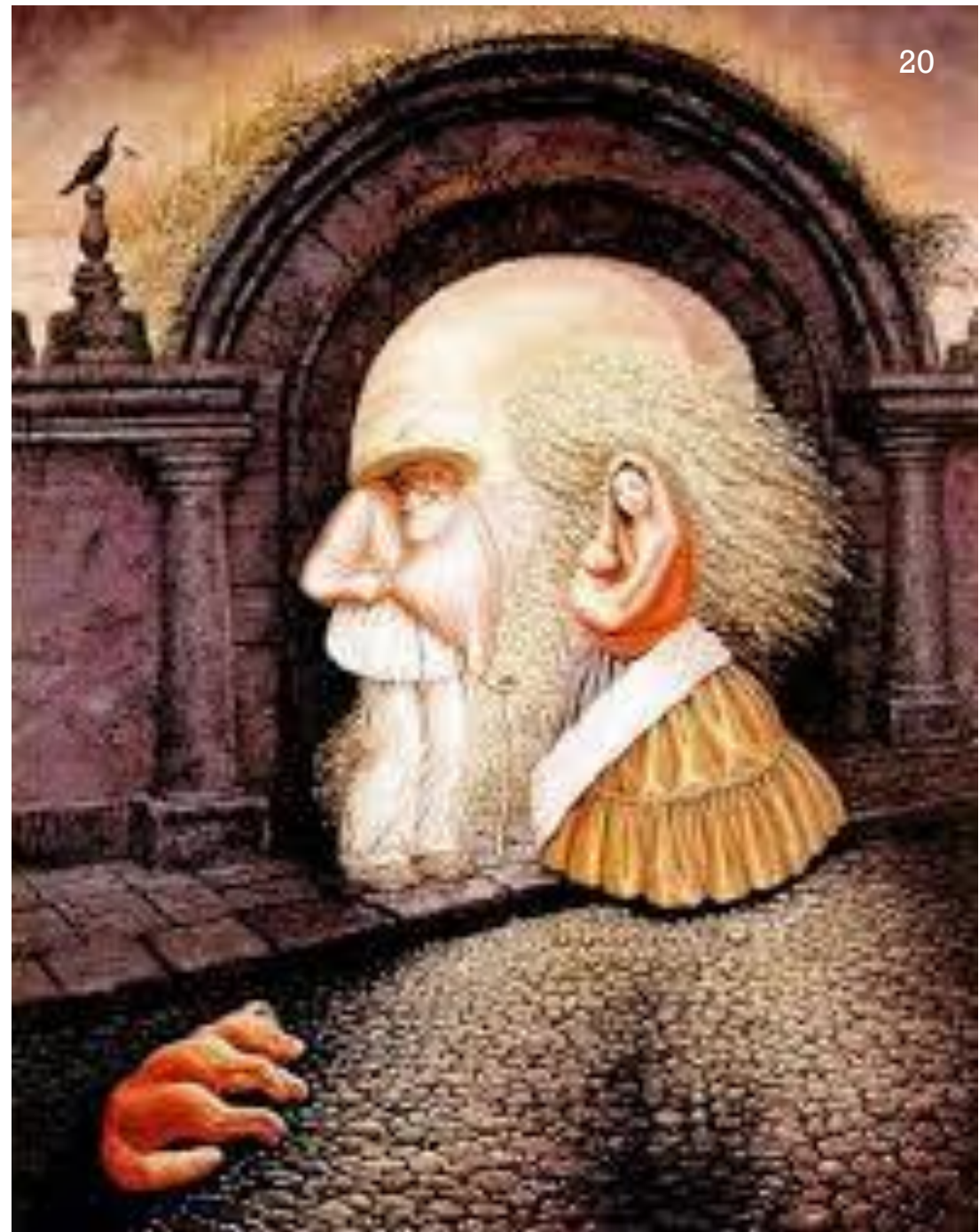
Τι θα ήθελες να συζητήσεις με τη γραμματέα σου;

Είσαι ευχαριστημένος με την δουλειά σου;

Τι έγγραφα διαβάζεις αυτήν την στιγμή;

Πως διαχειρίζεσαι δύσκολες καταστάσεις;

- + Οι πίνακες με διφορούμενη εικόνα είναι πολυσήμαντοι & προσφέρονται για πολλαπλές ερμηνείες.

Αφήγηση και Τέχνη

Πολυσήμαντοι πίνακες

Πρόσωπο ή Τοπίο;

πρόσωπα
ή
δισκοπότηρο;

2 καβαλάρηδες ή ένα πρόσωπο;

Ο Δον Κιχώτης

Invisible Bust of Voltaire, 1941

Apparition of Face and Fruit Dish on a Beach, 1938

Πίνακες του Σαλβαδόρ Νταλί

+ 3. «Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την Τέχνη

Σύνθετη διαδικασία, αναπτύσσει την κριτική σκέψη, βοηθάει να βγουν στην επιφάνεια **στερεοτυπικές αντιλήψεις** και μετά **βήμα – βήμα** μπορεί να οδηγήσει σε μετασχηματισμό σκέψης.

+ Στάδιο 1:

Προσδιορισμός της ανάγκης για κριτική διερεύνηση ενός θέματος

Στάδιο 2:

Οι εκπαιδευόμενοι καταγράφουν τις απόψεις τους επάνω σε ένα θέμα, υπό τη μορφή μικρής εργασίας:

Στάδιο 3: Προσδιορισμός:

- ✓ των υποθεμάτων που θα εξεταστούν
- ✓ και των κριτικών ερωτημάτων επάνω στα υποθέματα

Στάδιο 4:

- ✓ Επιλογή των έργων τέχνης
- ✓ Συσχέτιση των έργων με τα κριτικά ερωτήματα

Στάδιο 5:

Επεξεργασία των έργων τέχνης

Στάδιο 6:

Κριτικός Αναστοχασμός

Μερικές ενδεικτικές δραστηριότητες από δημιουργική εργασία Project Επεξεργασία ενός παραμυθιού των αδερφών Grimm **«οι Μουσικοί της Βρέμης»** μέσω της τεχνικής „Visible Thinking“. (Έχει διαμορφωθεί από τον ίδιο τον D. Perkins και τους συνεργάτες του.)

Στόχος του διδακτικού σεναρίου είναι παράλληλα με την εκμάθηση της ξένης γλώσσας (Γερμανικά) να αναδείξει στους μαθητές σημαντικό στοιχείο της ψυχικής ανθεκτικότητας , να τους φέρει σε επαφή με λαογραφικά και πολιτιστικά στοιχεία Γερμανόφωνων χωρών καθώς και με την αλληγορία που πραγματεύεται το συγκεκριμένο παραμύθι.

Έργα Τέχνης:

- ✓ Λογοτεχνικό κείμενο: το παραμύθι των αδερφών Grimm «οι Μουσικοί της Βρέμης»
- ✓ 6 ζωγραφισμένες καρτ- ποστάλ με θέμα το παραμύθι
- ✓ 3 μπρούτζινα αγάλματα με θέμα το παραμύθι

Η τεχνική συνδυάζεται με **σενάριο μάθησης και διδασκαλίας του λογοτεχνικού κειμένου** το οποίο παρουσιάζετε σταδιακά με στάσεις, ζητώντας από τους μαθητές να φανταστούν την συνέχεια, να κάνουν επιλογές αναλογιζόμενοι τις συνέπειες της κάθε επιλογής και άλλα καθώς θα επικεντρώνονται στα κριτικά ερωτήματα διατηρώντας ζωντανό το στοιχείο της έκπληξης για την εξέλιξη της ιστορίας.

Μερικές ενδεικτικές δραστηριότητες από δημιουργική εργασία Project Επεξεργασία ενός παραμυθιού των αδερφών Grimm **«οι Μουσικοί της Βρέμης»** μέσω της τεχνικής „Visible Thinking“. (Έχει διαμορφωθεί από τον ίδιο τον D. Perkins και τους συνεργάτες του.)

Χρησιμοποιείται η „Visible Thinking“ τεχνική ως πιο «οικονομική» από άποψη χρόνου και ευέλικτη για την κριτική παρατήρηση έργων τέχνης.

Έργα Τέχνης:

- ✓ Λογοτεχνικό κείμενο: το παραμύθι των αδερφών Grimm «οι Μουσικοί της Βρέμης»
- ✓ 6 ζωγραφισμένες καρτ- ποστάλ με θέμα το παραμύθι
- ✓ 3 μπρούτζινα αγάλματα με θέμα το παραμύθι

Η τεχνική συνδυάζεται με **σενάριο μάθησης και διδασκαλίας του λογοτεχνικού κειμένου** το οποίο παρουσιάζετε σταδιακά με στάσεις, ζητώντας από τους μαθητές να φανταστούν την συνέχεια, να κάνουν επιλογές αναλογιζόμενοι τις συνέπειες της κάθε επιλογής και άλλα καθώς θα επικεντρώνονται στα κριτικά ερωτήματα διατηρώντας ζωντανό το στοιχείο της έκπληξης για την εξέλιξη της ιστορίας.

+ Χρησιμοποιείται η „*Visible Thinking*“ τεχνική ως πιο «*οικονομική*» από άποψη χρόνου και *ευέλικτη* για την κριτική παρατήρηση έργων τέχνης.

Σύμφωνα με την τεχνική αυτή, τίθενται στους μαθητές μια σειρά από *εκμαιευτικές ερωτήσεις* με ευέλικτη σειρά, όπως:

- Τι βλέπεις, τι διαβάζεις ή ακούς;
- Τι συμβαίνει;
- Τι παρατηρείς και σε κάνει να το λες αυτό; (Βρες ένα επιχείρημα που να αποδεικνύει/ενισχύει αυτό που λες)
- Τι σε κάνει να αναρωτιέσαι;
- Ποιους προβληματισμούς σου προκαλεί;

+ Τα 3 μπρούτζινα γλυπτά που δόθηκαν σε διαφορετικές ομάδες μαθητών για παρατήρηση

2^ο Έργο: μπρούτζινο γλυπτό

Ζητείται από τους μαθητές να επιλέξουν μεταξύ των τριών ακόλουθων φωτογραφιών για επεξεργαστούν ένα από τα μπρούτζινα γλυπτά (με την Τεχνική του D. Perkins)

Description

Die Bremer Stadtmusikanten geschaffen von [Gerhard Meißner](#) am Bremer Rathaus.

Τίτλος	Οι μουσικοί της Βρέμης
Γλύπτρια	Christa Baumgärtel (1947 γεν. Γερμανία)
Έτος	1990
Τόπος:	μπροστά από την εκκλησία του Αγ. Πέτρου στην Ρίγα της Λετονίας

+ Προσδιορισμός της ανάγκης για κριτική διερεύνηση ενός θέματος

!!!Το πρώτο στάδιο είναι πολύ σημαντικό.

Είχα διαπιστώσει ως εκπαιδευτικός και ως γονέας την ανάγκη προσέγγισης της θεματικής αυτής. Έτσι προσδιορίστηκε πρώτα η ανάγκη για κριτική διερεύνηση του θέματος αφού οι μαθητές απάντησαν γραπτώς σε διερευνητικές ερωτήσεις, ο τελικός τίτλος συναποφασίστηκε με τους μαθητές μετά την ολοκλήρωση του Project.

Έχω δυσκολίες; Δρω!!!

Σταδιακή διαδικασία, κατά την οποία καταβάλλεται προσπάθεια **να διαχειρισθεί θετικά** το άτομο την κατάσταση που το επιβαρύνει δρώντας **συναισθηματικά, γνωστικά** και σε επίπεδο **δράσης**.

Στο παρόν γίνεται αναφορά μόνον ως προς τον **Στόχο** που αφορούσε την ψυχική ανθεκτικότητα. Η εργασία εφαρμόστηκε στην τάξη και έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Στόχος ήταν:

να αντιληφθούν οι μαθητές πόσο σημαντικό είναι να υιοθετήσουν *αποτελεσματικές στρατηγικές* στην αντιμετώπιση προβληματικών ή δύσκολων καταστάσεων μέσα από την ιστορία των 4 ζώων που τα έδιωξαν τα αφεντικά τους επειδή δεν τα χρειαζόντουσαν πια.

Επιμέρους στόχοι:

Μέσα από την εφαρμογή της μεθόδου οι μαθητές αναμένεται:

+ Ως προς τον άξονα της δημιουργικότητας:

- ✓ να συνυπολογίζουν την επιτυχία των προσωπικών τους ενεργειών
- ✓ να αντιμετωπίζουν τις προβληματικές καταστάσεις ενεργά
- ✓ να εκμεταλλεύονται αποτελεσματικά τους προσωπικούς τους πόρους και τα ταλέντα τους
- ✓ να πιστεύουνε στην προσωπική δυνατότητα ελέγχου
- ✓ να είναι όμως και σε θέση να αναγνωρίσουν ρεαλιστικά, ότι κάτι δεν είναι σε θέση να το επηρεάσουν, δηλαδή πότε κάτι βρίσκεται έξω από το δικό τους πεδίο ελέγχου
- ✓ να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση
- ✓ να διαχειριστούν απρόβλεπτες καταστάσεις
- ✓ να δουν εναλλακτικά τα όσα συμβαίνουν
- ✓ να οδηγηθούν στη επαναξιολόγηση ποικίλων στερεοτύπων
- ✓ να αντιμετωπίσουν προκαταλήψεις

ΣΥΝΟΨΙΖΟΝΤΑΣ

Δοκιμάστε.....με υπομονή & επιμονή

Πειραματισθείτε.....

Αξίζει και τον χρόνο και τον κόπο

Το αποτέλεσμα θα σας εκπλήξει θετικά!!!!!!

+ Δικτυογραφία

- <http://eib.xanthi.ilsp.gr/> [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Ελληνικού Ινστιτούτου Βενετίας]
- <http://www.nt-archive.gr/> [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου]
- <https://www.youtube.com/user/MultimediaRCAthens/videos>
- <http://clepsydra.athenarc.gr>
- <http://aptos.athenarc.gr> [Πρόσβαση από ΑμεΑ Με Προβλήματα Ορασης]
- <https://goo.gl/jqbcHE> [3D περιεχόμενο στη Europeana]
- <https://sketchfab.com/gpavlid>
- <https://bit.ly/2QGT23Z> [3D περιεχόμενο UNESCO παραχθέν στο ευρωπαϊκό έργο 3D Icons]
- <https://proseleusis.com/> Οικομουσείο Ελευσίνας <http://arena.athenarc.gr/ARENA>
<http://atticpot.athenarc.gr>»

+ Βιβλιογραφία

- Jack Mezirow και Συνεργάτες (2007), Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση, εκδόσεις Μεταίχμιο, επιστημονική επιμέλεια Αλέξης Κόκκος.